

PUBLISKAIS ZIŅOJUMS PAR MĒRNICĪBAS NOZARES TIRGUS UZRAUDZĪBU

Konkurences padome 03.12.2009. uzsāka mērniecības ģeodēzisko un zemes ierīcības pakalpojumu sniegšanas tirgus uzraudzības lietu. Uzraudzības lietas ietvaros tika iegūti dati un saņemti viedokļi par konkurences situāciju un pastāvošajām barjerām šajā tirgū no mērniecības nozares tirgus dalībniekiem, Latvijas Kartogrāfu un Ģeodēzistu asociācijas, pašvaldībām, inženierkomunikāciju turētājiem, kā arī izmantota publiski pieejamā informācija. Tika veikta mērniecības nozares tiesību aktu analīze.

1. Informācija par mērniecības nozari

Mērniecības nozare pamatā iedalās kartogrāfijas un ģeodēzijas zinātnes un ražošanas nozarēs.

Ģeodēziskā darbība ietver:

- 1) ģeodēziskās atskaites sistēmas izveidošanu, uzturēšanu un pārraudzību;
- 2) globālās pozicionēšanas pastāvīgo staciju izveidi un ekspluatāciju;
- 3) ģeodēzisko darbu veikšanu nozaru vajadzībām.

Ģeodēzisko darbību veic valsts un pašvaldību institūciju darbinieki, kuriem šādi uzdevumi ir noteikti speciālajos normatīvajos aktos, vai sertificētas personas, kuras var būt darba tiesiskajās vai citās civiltiesiskajās attiecībās ar komersantu.

Kartogrāfiskā darbība ietver:

- 1) ģeotelpiskās informācijas pamatdatu ieguvī, sagatavošanu, apstrādi un uzturēšanu;
- 2) Zemes virsmas aerofotogrāfiju, kosmisko attēlu un lāzerskenēšanas datu iegūšanu un apstrādi ortofoto un reljefa datu sagatavošanai;
- 3) digitālo apvidus un virsmas modeļu veidošanu, uzturēšanu un atjaunināšanu;
- 4) topogrāfisko karšu sastādīšanu un izdošanu;
- 5) aeronavigācijas un jūras navigācijas karšu sastādīšanu un izdošanu;
- 6) nozaru tematisko karšu sastādīšanu un izdošanu vai šo nozaru tematisko karšu datu sagatavošanu, publicēšanu un aktualizēšanu;
- 7) administratīvo robežu karšu sastādīšanu un izdošanu vai administratīvo robežu datu sagatavošanu, publicēšanu un aktualizēšanu;
- 8) pārskata un informatīvo karšu sastādīšanu un izdošanu;
- 9) mācību karšu sastādīšanu un izdošanu;
- 10) nacionālo atlantu sagatavošanu un izdošanu;
- 11) vietvārdu informācijas, ģeogrāfisko nosaukumu katalogu un vārdnīcu sagatavošanu, publicēšanu un aktualizēšanu.

Kartogrāfisko darbību veic valsts un pašvaldību institūciju darbinieki vai personas, kuras var būt darba tiesiskajās vai citās civiltiesiskajās attiecībās ar komersantu un kuru kvalifikācija ir atbilstoša profesiju klasifikatorā iekļautajam profesijas standartam.

Ģeodēzisko un kartogrāfisko darbību pārdale nozarē notiek starp Valsts aģentūru „Latvijas Ģeotelpiskās informācijas aģentūra” (turpmāk - LĢIA) un Valsts zemes dienestu (turpmāk - VZD), kas nodrošina valsts funkciju nodrošināšanu, vietējām pašvaldībām un privātajām komercsabiedrībām.

Ģeotelpiskās informācijas jomu kopumā reglamentē „Ģeotelpiskās informācijas likums”, atsevišķi kadastrālās uzmērīšanas darbus - „Nekustamā īpašuma valsts kadastra likums”, zemes ierīcības joma ir reglamentēta „Zemes ierīcības likumā”, topogrāfiskos un ģeodēziskos darbus reglamentē „Būvniecības likums”, „Latvijas būvnormatīvs LBN 005-99 „Inženierizpētes noteikumi būvniecībā”” un „Latvijas būvnormatīvs LBN 305-01 “Ģeodēziskie darbi būvniecībā”” (izdoti saskaņā ar „Būvniecības likuma” 2.panta ceturto daļu). Saskaņā ar minētajiem normatīvajiem aktiem ir izdoti Ministru kabineta noteikumi un Valsts zemes dienesta instrukcijas.

Mērniecības darbus var veikt licencētās juridiskās personas un sertificētās fiziskās personas. Šobrīd notiek pāreja uz fizisko personu sertificēšanas sistēmu, jo turpmāk šajā nozarē darboties varēs tikai sertificēti mērnieki. VZD izsniegtās beztermiņa licences uzņēmumiem ir spēkā līdz 31.12.2010.

Iepazīstoties ar mērniecības nozares tirgus dalībnieku mājas lapās publiski pieejamo informāciju, var izveidot plašāk piedāvāto mērniecības pakalpojumu sarakstu: zemes robežu uzmērīšana, topogrāfiskā uzmērīšana, izpilduzmērījumu veikšana, būvasu un trašu nospraušana, nivelēšana, ģeodēzisko tīklu un punktu ierīkošana, zemes ierīcības projektu izstrāde u.c.

2. Mērniecības nozares tirgus Latvijas teritorijā

Atbilstoši Konkurences likuma 1. panta 5. punktam konkrētās preces tirgus – noteiktās preces tirgus, kurā ietverts arī to preču kopums, kuras var aizstāt šo noteikto precī konkrētajā ģeogrāfiskajā tirgū, ņemot vērā pieprasījuma un piedāvājuma aizstājamības faktoru, preču pazīmes un lietošanas īpašības.

Konkrētais ģeogrāfiskais tirgus ir ģeogrāfiskā teritorija, kurā konkurences apstākļi konkrētās preces tirgū ir pietiekami līdzīgi visiem šā tirgus dalībniekiem, un tādēļ šo teritoriju var nošķirt no citām teritorijām.

Konkrētais tirgus Konkurences likuma 1. panta 4. punkta izpratnē ir konkrētās preces tirgus, kas izvērtēts saistībā ar konkrēto ģeogrāfisko tirgu.

Mērniecības nozares pakalpojumus atkarībā no to izpildes formas un pasūtītāja var sadalīt divās grupās, kas tālāk aplūkotas 2.1. un 2.2. apakšpunktos:

1) pašvaldību funkciju un uzdevumu nodrošināšanai nepieciešamās augstas detalizācijas topogrāfiskās informācijas datubāzes izveides, uzturēšanas un iesniegtās informācijas pārbaudes un sadarbspējas nodrošināšanas pakalpojums;

2) tirgus dalībnieku piedāvātie pakalpojumi ģeodēzijas un kartogrāfijas jomās.

2.1. Augstas detalizācijas topogrāfiskās informācijas datubāzes izveides un uzturēšanas pakalpojuma tirgus

Valstij un pašvaldībai piekritīgās ģeodēzijas, kartogrāfijas un ģeotelpiskās informācijas funkcijas nodrošina attiecīgi valsts vai pašvaldību līmenī.

Pašvaldību kompetencē ir organizēt savu funkciju izpildei nepieciešamās ģeotelpiskās informācijas iegūšanu un uzturēšanu, ierīkot un uzturēt vietējo ģeodēzisko tīklu, izstrādāt un apstiprināt savas administratīvās teritorijas plānojumu, detālos plānojumus un ar būvniecību saistīti jautājumi, kas ir attiecīgās būvvaldes pārziņā.

„Augstas detalizācijas topogrāfiskās informācijas datubāzes izveides un uzturēšanas” pakalpojumu saskaņā ar Ģeotelpiskās informācijas likuma 13.panta 7.punktu vietējai pašvaldībai ir tiesības deleģēt Valsts pārvaldes iekārtas likumā noteiktajā kārtībā.

Jāatzīmē, ka Ģeotelpiskās informācijas likums stājās spēkā 13.01.2010., tātad līdz likuma pieņemšanai konkrētā uzdevuma deleģēšana tiesību normās nebija paredzēta, bet saskaņā ar Būvniecības likumu ar būvniecību saistītās pašvaldību kompetences nodrošināšanai – būvniecības pārziņāšanas un kontroles nodrošināšanai pašvaldības veido būvvaldes.

Datu bāzes un datu bāzes uzturēšanas definīcijas ir sniegtas pašvaldību saistošajos noteikumos, kas reglamentē digitālo topogrāfisko uzmērīšanu pašvaldību administratīvajās teritorijās.

Topogrāfiskās informācijas datu bāze ir strukturēts, pārbaudīts topogrāfiskās informācijas apkopojums, kas nodrošina iespēju izmantot informāciju ar programmatūras palīdzību. Datu bāzes pamats ir digitāli topogrāfiskie plāni (mērogs 1:500) ar esošām inženierkomunikācijām.

Datu bāzes uzturēšana ir sistemātiska datu reģistrēšana, datu bāzes datorizēta uzglabāšana, regulāra kopiju veidošana un uzglabāšana uz cita digitālās informācijas nesēja, informācijas aktualizēšana un pakalpojumu sniegšana datu bāzes lietotājiem.

2.1.1. Konkrētās preces tirgus

Augstas detalizācijas topogrāfiskās informācijas datubāzes izveides un uzturēšanas procesa ietvaros ir iesaistītas trīs puses – pieprasījuma pusi veido pašvaldības un citi datubāzē esošās informācijas izmantotāji, bet piedāvājuma pusi veido datubāzes izveidotājs / uzturētājs.

No pieprasījuma puses:

1) Vietējai pašvaldībai ir nepieciešams konkrēts pakalpojums – augstas detalizācijas topogrāfiskās informācijas datubāzes izveide un uzturēšana, kas sevī ietver arī iesniegtās informācijas pārbaudi un sadarbības nodrošināšanu. Šī pakalpojuma pamatā ir nepieciešamās informācijas nodrošināšana pašvaldības funkciju veikšanai;

2) Pieprasījuma otru pusi veido citi datubāzē esošās informācijas izmantotāji. Teritorijas plānotāji un arhitekti izstrādātos zemes ierīcības projektus un detālos plānojumus, kā arī mērniecības tirgus dalībnieki izstrādātos topogrāfiskos un ģeodēziskos uzņēmumus iesniedz datubāzes izveidotājam / uzturētājam saskaņošanai (informācijas pārbaude un sadarbības nodrošināšana). Projekti un plāni nav derīgi turpmākai izmantošanai bez attiecīgā saskaņojuma konkrētajā pašvaldībā. Saskaņošanas procesā datubāzes izveidotājs / uzturētājs pārbauda plānu atbilstību reālajai situācijai un valstī noteiktajiem standartiem un normatīviem, kā arī ievada datus pašvaldības vienotajā digitālajā kartē (faktiski tā ir ievietošana kopējā datubāzē). Šis ir maksas pakalpojums, tādējādi nodrošinot datubāzes izveides un uzturēšanas izmaksu segšanu, tajā skaitā pastāvīgu datu atjaunošanu. Līdz ar to saskaņošanas process tiešā veidā nodrošina datubāzes izveidi un attīstību.

Datubāzi izmanto pašvaldības savu funkciju nodrošināšanai, kā arī projektētāji, teritorijas plānotāji, arhitekti, mērniecībā licencētas komercsabiedrības un sertificētas personas, kas pieprasa datubāzē uzkrāto informāciju sev nepieciešamajām darbībām – projektu un plānu izstrādei, mērījumu sagatavošanai, inženierkomunikāciju lokalizēšanai u.c.

No piedāvājuma puses, jāapskata, kas konkrēto pakalpojumu varētu veikt, kādas zināšanas un finanšu ieguldījumi ir nepieciešami, kādā kārtībā ir iegūstamas datubāzes izveides un uzturēšanas tiesības.

Augstas detalizācijas topogrāfiskās informācijas datubāzes izveides un uzturēšanas tiesību iegūšanas kārtību nosaka katra pašvaldība atsevišķi. Konkrētā pakalpojuma nodrošināšana var tikt deleģēta VZD vai arī atsevišķai pašvaldības struktūrai vai kapitālsabiedrībai, kā tas ir Rīgas pilsētas pašvaldībā, kur pakalpojumu nodrošina Rīgas pašvaldības kapitālsabiedrība SIA „Rīgas ĢeoMetr” (turpmāk - ĢeoMetr). Tāpat tiesības var iegūt iepirkumu konkursa kārtībā gadījumos, kad pašvaldība par pakalpojumu sniedzēju izvēlas juridisku personu, piemēram, Lielvārdes novada pašvaldībā šādā veidā par pakalpojumu sniedzēju tika izvēlēts SIA „Mērniecības datu centrs” (turpmāk – MDC).

Konkrētā pakalpojuma veikšanai nav nepieciešami lieli ieguldījumi. Pakalpojuma nodrošināšanai ir nepieciešams datubāzes serveris, uz kura glabāt informāciju, un daži speciālisti (atkarībā no informācijas apjoma konkrētajā pašvaldībā), kas veic informācijas pārbaudes un sadarbības nodrošināšanu, veic informācijas ievietošanu un izsniegšanu datubāzes ietvaros. Darbiniekiem ir nepieciešamas pamatzināšanas ģeodēzijas darbos. Līdz ar to nevar uzskatīt, ka piedāvājumu ierobežotu īpaši pakalpojuma sniegšanas apstākļi. Protams, jāņem vērā, ka pakalpojuma sniedzēju nosaka pašvaldība, un tā kā minētais pakalpojums pašvaldībām tiek sniegts bez maksas, tad lielākajā daļā pašvaldību kā galvenais izvēles kritērijs tika izvirzīta pretendenta pieredze attiecīgajā jomā, atsauksmes no esošajiem klientiem, pakalpojuma kvalitāte un datu operatīva pieejamības nodrošināšana.

Tādējādi par konkrētās preces tirgu ir nosakāms augstas detalizācijas topogrāfiskās informācijas datubāzes izveides un uzturēšanas pakalpojums.

2.1.2. Konkrētais ģeogrāfiskais tirgus

Ģeogrāfiskā tirgus robežas noskaidro, izvērtējot, vai tirgus dalībnieki, kas atrodas dažādās teritorijās, patiešām veido reālus alternatīvus pakalpojuma aizstājamības avotus. Analizējot pakalpojuma savstarpējo aizvietojamību, var strukturēt pakalpojumu (augstas detalizācijas topogrāfiskās informācijas datubāzes izveides un uzturēšanas pakalpojums) atsevišķās darbībās, kas šo pakalpojumu veido un analizēt konkrētās darbības ģeogrāfiskā tirgus aspektā. Pašvaldības nepieciešamība veidot un uzturēt datubāzi, lai savu funkciju veikšanai nodrošinātu nepieciešamās augstas detalizācijas topogrāfiskās informācijas pieejamību, nekādā veidā nav teritoriāli ierobežota. Šīs darbības ietvaros pašvaldībai ir nepieciešama informācijas pieeja, kas notiek elektroniskā formā ar interneta starpniecību piekļūstot serveru datubāzes informācijai (vai ar e-pastu starpniecību), informācija papīra vai cita veida materiālā formā šajās tirgus attiecībās nav nepieciešama.

Teritorijas plānotāji un arhitekti izstrādātos zemes ierīcības projektus un detālos plānojumus, kā arī mērniecības tirgus dalībnieki izstrādātos topogrāfiskos un ģeodēziskos uzmērījumus iesniedz datubāzes izveidotājam / uzturētājam saskaņošanai (caur šiem pakalpojumiem tiek nodrošināta datubāzes izveides iespēja). Bez attiecīgā saskaņojuma konkrētajā pašvaldībā projekti un plāni nav izmantojami – nav derīgi turpmākai izmantošanai. Gadījumos, kad pašvaldības pašas saskaņo plānus, tas teritoriāli notiek pārvaldes atrašanās vietā (pašvaldībā). Tomēr pakalpojums tieši tādā pat veidā var tikt nodrošināts ar elektroniskās informācijas apmaiņas starpniecību (MDC ir ieviesis darbu elektroniskās reģistrēšanas sistēmu), kas nav saistīts ar telpu jeb konkrētu pakalpojuma sniegšanas vietu telpiskā izpratnē.

Cits apstāklis, kas ģeogrāfisko tirgu konkretizē un sašaurina, ir pašvaldību datubāzu informācijas saturs, kas katrā atsevišķā pašvaldībā ir attiecināts tikai uz konkrēto pašvaldības administratīvo teritoriju. Respektīvi, katrai pašvaldībai ir sava datubāze, kuru nevar aizstāt citas pašvaldības datu bāze, tātad, ja konkrētais pakalpojums (piemēram, topogrāfisko uzmērīšanas darbu pakalpojums) administratīvi atrodas Ogres novada teritorijā, tad saskaņojums nepieciešams tieši no Ogres novada datubāzes uzturētāja un to nevar aizstāt ar līdzvērtīgu pakalpojumu citā pašvaldības teritorijā.

No piedāvājuma puses pakalpojumu var attiecināt uz visu Latvijas teritoriju, jo pakalpojuma sniegšana ir saistīta ar konkrēto teritoriju tikai sniegtās informācijas piederības ziņā (informācija par konkrēto pašvaldību). Konkrētā pakalpojuma piedāvātājs sniedz informāciju par atsevišķu pašvaldību ar interneta starpniecību, taču datubāzes izveidotājam / uzturētājam nav jāatrodas konkrētajā pašvaldībā. Tas var atrasties jebkurā ģeogrāfiskajā vietā, ja vien spēj nodrošināt pašvaldībai pieeju datubāzes informācijai un citiem klientiem kvalitatīvas atbildes uz sniegtajiem pieprasījumiem.

Arī apskatot MDC darbību, redzams, ka no piedāvājuma puses augstas detalizācijas topogrāfiskās informācijas sniegšanas pakalpojums nav teritoriāli ierobežots, jo konkrētais datubāzes uzturētājs atrodas Rīgā, bet pakalpojumus sniedz pašvaldībām no visas Latvijas teritorijas – Skrundas novads, Mārupes novads, Jēkabpils pilsēta, Balvu novads u.c. Arī mērniecības privātās komercsabiedrības uzskata, ka pakalpojuma sniedzēja atrašanās vieta neietekmē pakalpojuma sniegšanas kvalitāti. Pašvaldības atzīmē, ka pakalpojuma sniegšanas kvalitāti neietekmē datubāzes atrašanās vieta, jo pašvaldības tiek nodrošinātas ar FTP (file transfer protocol – datņu pārsūtīšanas protokols¹) servera pieslēgumu, tādā veidā pilna datubāzes informācija ir pieejama interneta lapā.

¹ Protokolu TCP/IP sistēmas sastāvdaļa, kas aptuveni atbilst atvērto sistēmu sadarbības bāzes etalonmodeļa lietojumslānim. Izmantojot protokola TCP pakalpojumus, protokols FTP ļauj tīkla lietotājiem apskatīt attālu

Tāpēc, izvērtējot ģeogrāfisko tirgu mērniecības tirgus uzraudzības lietas ietvaros saistībā ar augstas detalizācijas topogrāfiskās informācijas datubāzes izveides un uzturēšanas pakalpojumu, Konkurences padome par ģeogrāfisko tirgu nosaka Latvijas teritoriju kopumā, taču, ņemot vērā pašvaldību datubāzes informācijas piederību katrai konkrētai administratīvajai teritorijai, jāatzīmē, ka konkrētu izskatāmo lietu ietvaros, nosakot konkrētā pakalpojuma tirgu šaurākā un specializētākā aspektā, ģeogrāfiskais tirgus var tikt noteikts vienas pašvaldības administratīvās teritorijas ietvaros.

Ņemot vērā augstāk minēto, konkrētais tirgus definējams kā augstas detalizācijas topogrāfiskās informācijas datubāzes izveides un uzturēšanas pakalpojums Latvijas teritorijā.

2.1.3. Konkurences situācija Latvijas tirgū

Šobrīd augstas detalizācijas topogrāfiskās informācijas datubāzes izveides un uzturēšanas pakalpojums Latvijā ir pieejams samērā nedaudzās pašvaldībās. Atsevišķās pašvaldībās, kā, piemēram, Jelgavas pilsētas un Jūrmalas pilsētas pašvaldībās, konkrētais pakalpojums tiek veikts pašvaldības ietvaros, kur iesniegtās informācijas pārbaudi un saskaņošanu veic būvvaldes speciālisti, un arī datubāze tiek veidota un uzturēta būvvaldē. Lielākajā daļā pašvaldību pakalpojums tiek veikts daļēji – pašvaldības būvvalde veic augstas detalizācijas topogrāfiskās informācijas pārbaudi un saskaņošanu, bet datubāzes neveido. Nepieciešamo informāciju savu funkciju nodrošināšanai, noslēdzot līgumus, saņem no VZD, kas ir tiešās valsts pārvaldes iestāde, kur tiek veidota centrālā datubāze. Rīgas pašvaldība šo pakalpojumu ir deleģējusi ĢeoMetram, kas ir pašvaldības kapitālsabiedrība, Ropažu novadā šo pakalpojumu nodrošina SIA „Areāls”, bet Kuldīgas un Talsu pilsētās datubāzi uztur SIA „Ģeodēzists”. Vēl 14 pašvaldības šo pakalpojumu ir nodevušas MDC pārziņā.

Komersabiedrības konkrēto pakalpojumu pašvaldībām nodrošina bez maksas (gan datubāzes izveides un uzturēšanas pakalpojumu, gan arī informācijas pieejamības nodrošināšanas pakalpojumu), bet privātajiem datubāzes izmantotājiem (mērniecības, projektēšanas u.c. uzņēmumiem un privātpersonām) pakalpojumi tiek sniegti par maksu, kuras apmēru apstiprina attiecīgā pašvaldība. Par maksu pakalpojumus sniedz arī VZD, (cenrādi apstiprina Ministru kabinets), un ĢeoMetrs (cenrādi apstiprina Rīgas dome).

Izmaksas pakalpojuma nodrošināšanai ir samērā nelielas, komercdarbības riski ir diezgan niecīgi, ņemot vērā datubāzes informācijas piederību konkrētai pašvaldībai, ir nodrošināts zināms tirgus apjoms, kurā uzņēmums darbosies.

Jāatzīmē, ka pakalpojuma sniegšanas nodrošināšanai pašvaldības izvēlas komersabiedrības brīvā aptauju formā (jo nav nepieciešams pašvaldību līdzfinansējums), kā arī rīko konkursus. Lielākajā daļā pašvaldību kā galvenais izvēles kritērijs izvirzīta pretendenta pieredze attiecīgajā jomā, atsauksmes no esošajiem / bijušajiem klientiem, pakalpojuma kvalitāte un datu operatīvas pieejamības nodrošināšana. Nereti pašvaldības norāda, ka ir bijis tikai viens pieteicies pretendents. Šādu informāciju sniegusi gan Siguldas novada pašvaldība par 2006.gada lēmumu, gan arī Lielvārdes novada pašvaldība par 2009.gadā rīkoto iepirkumu procedūru. Ropažu novadā, Kuldīgas un Talsu pilsētās priekšroka pakalpojuma sniedzēja izvēlē tika dota vietējiem uzņēmumiem.

Uz šo brīdi tirgus apjoms ir mazs un tajā darbojas daži tirgus dalībnieki, taču potenciālais tirgus apjoms ir plašāks, ņemot vērā, ka datubāzes izveides un uzturēšanas pakalpojums attiecas uz visām Latvijas pašvaldībām. Ropažu novada datubāzi uztur SIA „Areāls”, Rīgas datubāzi uztur SIA „Rīgas ĢeoMetrs”, Kuldīgas un Talsu pilsētu datubāzes uztur SIA „Ģeodēzists”, 14 pašvaldībās darbojas SIA „Mērniecības datu centrs”, bet vēl četras pašvaldības ir noslēgušas datubāzu informācijas abonēšanas līgumus ar VZD. Dažas pašvaldības šo pakalpojumu nodrošina pašas. Pašvaldības un ĢeoMetrs nevar tikt uzskatīti

par potenciālajiem konkurentiem Latvijas teritorijā, jo šie tirgus dalībnieki nepretendē uz iespēju sniegt konkrēto pakalpojumu ārpus savas pašvaldības.

Konkurence tirgū pastāv starp komercsabiedrībām un VZD, jo pašvaldība, kas vēlas izveidot datubāzi, nolemj kādā veidā datubāzes izveides un uzturēšanas pakalpojumu nodrošināt konkrētajā pašvaldībā. Pašvaldība pakalpojumu var sniegt pati, kā arī deleģēt datubāzes izveidošanu un uzturēšanu VZD vai komercsabiedrībām. Deleģējot pakalpojumu, pašvaldība ar pakalpojuma sniedzēju slēdz līgumu, kas paredz digitālās kartes uzturēšanu un izmantošanu pašvaldības vajadzībām. Līgumi ar atsevišķām pašvaldībām tiek noslēgti uz nenoteiktu laiku, ar citām uz vienu vai pieciem gadiem ietverot norādi par līguma automātisku pagarinājumu uz nākamajiem termiņiem.

Lai pašvaldības varētu izmantot iespēju brīvi izvēlēties pakalpojuma sniedzēju (nepagarinot noslēgtos līgumus, t.i., mainot esošos pakalpojuma sniedzējus), pašvaldībām, slēdzot līgumus ar datubāzu uzturētājiem, būtu skaidri jānorāda datubāzes piederība un tās turpmākās izmantošanas iespējas pēc līgumattiecību izbeigšanas ar datubāzes uzturēšanas pakalpojuma sniedzēju. Jānorāda precīzs datubāzes apjoms, saturs un forma, kādā datubāze nododama pašvaldībai pēc līgumattiecību izbeigšanas, kā arī datubāzes tālākās izmantošanas iespējas. Nebūtu pieļaujama situācija, ka pašvaldības datubāzēs iegūto, aktualizēto un sistematizēto datu turpmākā izmantošana ir jebkādā veidā saistīta ar konkrētu pakalpojuma uzturētāju. Šāda situācija radītu konkurences priekšrocības esošajiem datubāzu uzturētājiem un no konkurences viedokļa būtu vērtējama kā ienākšanas barjera jauniem tirgus dalībniekiem.

Pēdējo gadu tendences liecina, ka arvien lielāks pašvaldību skaits minēto pakalpojumu deleģē privātajām komercsabiedrībām, to pamatojot ar pašvaldības izmaksu samazināšanu. VZD sniedza pašvaldībām maksas pakalpojumus (datu abonēšana), bet privātās komercsabiedrības pakalpojumu pašvaldībām nodrošina bez maksas.

Izmaiņas šajā tirgū notiks tuvākajā laikā, sakarā ar Ģeotelpiskās informācijas likumu, kurā noteikts, ka 6 mēnešu laikā no likuma stāšanās spēkā dienas (likums spēkā stājās 13.01.2010.) visām pašvaldībām attiecībā uz savām administratīvajām teritorijām ir jābūt izveidotām un uzturētām augstas detalizācijas topogrāfiskās informācijas datubāzēm, paredzot iespēju pašvaldībām, kas šo uzdevumu pašu spēkiem nevarēs paveikt, uzdevumu deleģēt komercsabiedrībām vai arī VZD noslēdzot attiecīgu deleģēšanas līgumu. Tāpēc tuvākajā laikā visas Latvijas pašvaldības šo pakalpojumu savā administratīvajā teritorijā ieviesīs, līdz ar to tirgū varētu ienākt jauni tirgus dalībnieki kā datubāzu veidotāji un uzturētāji, tomēr vairāk iespējama ir esošo tirgus dalībnieku darbības teritorijas paplašināšanās.

2.2. Pakalpojumi ģeodēzijas un kartogrāfijas jomās

2.2.1. Konkrētās preces tirgus

Mērniecības nozares tirgus dalībnieku pakalpojumi pamatā ir vērsti uz konkrētu pakalpojumu vai to kopumu izpildi, kuru nepieciešamību nosaka nozari reglamentējošie normatīvie akti, būvnormatīvi. Tā, piemēram, Kadastra likuma 15.panta 4.punkts nosaka, ka īpašuma tiesību nostiprināšanai zemesgrāmatā ir nepieciešama nekustamā īpašuma objekta noteikšana, savukārt šī paša likuma 18.panta 3.punktā ir noteikts, ka nekustamā īpašuma objekta noteikšana ietver kadastrālo uzmērīšanu, kas tad arī ir mērniecības nozares tirgus dalībnieka piedāvātais pakalpojums. Tāpat „Latvijas būvnormatīva LBN 005-99 „Inženierizpētes noteikumi būvniecībā”” 5.2.1.punkts nosaka, ka no jauna būvējamām, rekonstruējamām un atjaunojamām būvēm projektēšanas tehniskajam projektam ir nepieciešams veikt inženierizpēti, Ministru kabineta 13.04.2004. noteikumu „Noteikumi par būvju pieņemšanu ekspluatācijā” 5.5.punkts nosaka, ka, ierosinot būves pieņemšanu ekspluatācijā, pasūtītājs attiecīgajā būvvaldē iesniedz būvprojektā paredzēto inženierkomunikāciju novietojuma uzmērījumus u.c.

Konkrētos pakalpojumus var sadalīt vēl sīkākās sastāvdaļās līdz pat vienkāršām darbībām – piemēram, kadastrālā uzmērīšana ietver sevī piesaistes gājiena izveidi, robežu un situācijas uzmērīšanu, robežu noteikšanu, mērniecības lietas noformēšanu u.c., taču sīkāka preces sadalīšana tirgus uzraudzības ietvaros pa izpildes posmiem nav nepieciešama, jo šāda veida atsevišķas darbības tirgū tiek pieprasītas samērā reti. Mērniecības pakalpojumi pie patērētāja parasti nonāk kompleksa pakalpojuma veidā.

Konkrētais preces tirgus, izvērtējot pieprasījuma aizstājamību, ir iespējami šaurs un tas aprobežojas ar vienu atsevišķu pakalpojumu, kas patērētājam ir nepieciešams – zemes ierīcības projekta izstrāde, nekustamā īpašuma kadastrālā uzmērīšana, topogrāfiskā plāna izstrāde būvdarbu vajadzībām, ēkas galveno būvasu nospraušana, inženierkomunikāciju novietojuma uzmērīšana u.c. Līdz ar to, ņemot vērā pieprasījuma aizstājamības faktoru, konkrētā prece nav savstarpēji aizvietojama.

Skatoties uz aizvietojamību no piedāvājuma izmaksu viedokļa, jāsecina, ka atsevišķs pakalpojums (vai tajā ietilpstošās darbības) ir viegli aizvietojams mērniecības nozares tirgus dalībniekiem – specializētie mērniecības instrumenti ir diezgan plaši izmantojami vairumam mērniecības darbu veikšanai, līdz ar to viena konkrētā pakalpojuma sniedzējs var veikt arī citus līdzvērtīgus pakalpojumus bez lielu papildus izmaksu veidošanās.

Analizējot piedāvājuma aizstājamības aspektus, jāmin mērniecības darbinieku kvalifikācija un kompetence darbu veikšanā, ko faktiski arī apstiprina dažādā licencēšanas un sertificēšanas kārtība. Šāda veida licenču vai sertifikātu nepieciešamība konkrēto mērniecības darbu veikšanai rada pamatotus ierobežojumus pakalpojuma aizvietošanai ārpus licences vai sertifikāta noteiktās darbības sfēras. Sertifikātu iegūšana neaprobežojas tikai ar papildu finanšu līdzekļu izlietojumu, kas jau ir uzskatāms par papildus ierobežojumu piedāvājuma aizvietojamības aspektā, bet arī ar sertificējamās personas izglītības un darba pieredzes nepieciešamību konkrētā sertifikāta iegūšanai, kas liedz jebkurai personai pietiekami ātri pārorientēties. Līdz ar to konkrēto precī no piedāvājuma aizstājamības aspekta var aizvietot vienā licences vai sertifikāta veidā atļauto darbību ietvaros.

Apkopojot nozares komersantu sniegtos pakalpojumus un ņemot vērā pakalpojumu samērā atšķirīgo procesuālo darbību apjomu un līmeni, nepieciešamās zināšanas, ko paredz darbībai nepieciešamās licences vai sertifikāti, mērniecības pakalpojumus var iedalīt zemes kadastrālās uzmērīšanas, zemes ierīcības, topogrāfiskās uzmērīšanas un ģeodēziskajos darbos.

Tādējādi var izdalīt četrus konkrētās preces tirgus:

- 1) zemes kadastrālās uzmērīšanas pakalpojuma tirgus;
- 2) zemes ierīcības pakalpojuma tirgus;
- 3) topogrāfiskās uzmērīšanas pakalpojuma tirgus;
- 4) ģeodēzisko darbu pakalpojuma tirgus.

2.2.2. Konkrētais ģeogrāfiskais tirgus

Izvērtējot konkrēto ģeogrāfisko tirgu saistībā ar zemes kadastrālās uzmērīšanas, zemes ierīcības, topogrāfiskās uzmērīšanas un ģeodēzisko darbu pakalpojuma tirgiem, jāņem vērā veicamais attālums, kas tirgus dalībniekiem jāveic uz objektu, lai iegūtu pirmreizējos uzmērīšanas materiālus, pēc tam arī saskaņojot darbus ar komunikāciju turētājiem, pašvaldību būvvaldēm un VZD. Līdz ar to, tas komersantiem rada papildus izmaksas (sadārdzina pakalpojumu un var ietekmēt tā konkurētspēju), taču kā paskaidro mērniecības komersanti sniegtajās atbildēs Konkurences padomei, tad lielākā daļa komersantu, neskatoties uz attālumiem, vienlīdz darbojas visā Latvijas teritorijā.

Apskatot tirgus tiesisko regulējumu, jāsecina, ka visā Latvijā ir spēkā identiski normatīvie akti un instrukcijas, kas reglamentē mērniecības darbus. Vienīgās atšķirības ir pašvaldību saistošo noteikumu ietvaros, kur nianse mēdz atšķirties, bet tās ir niecīgas atšķirības visā Latvijā, un tādēļ nav pamata konkrēto pakalpojumu sniegšanu vienā administratīvajā teritorijā nodalīt no tā paša pakalpojuma sniegšanas citā.

Izņēmums ir Rīgas pašvaldība, kur Rīgas domes 27.05.2008. saistošie noteikumi Nr.122 „Rīgas pilsētas teritorijas digitālās topogrāfiskās uzmērīšanas noteikumi” nosaka topogrāfiskās uzmērīšanas kārtību Rīgas pilsētā. Saistošajos noteikumos pieņemtā topogrāfiskā specifikācija atšķiras no VZD pieņemtās topogrāfiskās specifikācijas – tā ir būtiski papildināta ar dažādiem elementiem. Nevar izprast papildus informācijas pieprasīšanas nepieciešamību, jo saskaņā ar Latvijas būvnormatīva LBN 005-99 „Inženierizpētes noteikumi būvniecībā” 26.punktu topogrāfiskā plāna minimālais saturs ir noteikts būvnormatīvā, bet pārējās satura daļas, kā arī mērogu un attiecīgo platību nosaka tehniskajā uzdevumā un grafiskajā pielikumā. Tāpēc Rīgas domes noteikumu piemērošana pilnīgi visiem topogrāfiskajiem plāniem (arī tiem, kur pasūtītājam nav nepieciešama papildus informācija) ir saistīta ar pakalpojuma izmaksu palielināšanos, kas ir nepamatots papildus finanšu slogs topogrāfiskā plāna pasūtītājam.

Arī ģeodēzisko darbu veikšanas kārtība Rīgas pašvaldībā būtiski atšķiras, jo ar Rīgas domes 28.12.2000. saistošajiem noteikumiem Nr.103 „Rīgas transporta būvju aizsardzības noteikumi” daļu no pakalpojumiem pašvaldība ir nodevusi ĢeoMetra pārziņā, kas ekskluzīvi kā vienīgie drīkst veikt atsevišķus ģeodēziskos darbus.

Šāda Rīgas domes saistošo noteikumu piemērošana, galvenokārt, tiek saistīta ar mērījumu precizitātes un darbu detalizācijas nodrošināšanas nepieciešamību Rīgas pilsētas teritorijā, taču šāda veida mērķi Konkurences padomes ieskatos nav samērojami ar saistošo noteikumu izpildes nodrošināšanai nepieciešamo nepamatoto papildus finanšu slogu topogrāfiskā plāna pasūtītājiem, ģeodēzisko darbu pakalpojumu tirgus atsevišķu pakalpojumu monopolizāciju Rīgas pilsētā, kas nozīmē, ka mērījumu precizitāte un detalizācijas nodrošināšana rezultātā tiek veikta uz pakalpojuma pasūtītāja jeb gala patērētāja rēķina.

Atšķirības starp Latvijas pašvaldībām pastāv arī topogrāfisko plānu pārbaudes un uzturēšanas ziņā, jo daļa no pašvaldībām šo uzdevumu ir nodevušas MDC, SIA „Areāls”, SIA „Ģeodēzists”, daļa no pašvaldībām gan iesniegtās informācijas pārbaudi, gan datubāzes izveidi un uzturēšanu nodrošina pašas būvvaldes ietvaros, bet daļa pašvaldību ir noslēgusi līgumus ar VZD par centrālās datubāzes izmantošanu, tādā veidā pašvaldībā datubāzes neveidojot. Informācijas pārbaudes un kontroles funkciju veic pašvaldības pašas, bet datus savā centrālajā datu bāzē uztur VZD (šajā posmā tiek noteikta maksa privātajiem datu izmantotājiem), nodrošinot datu izmantošanas iespējas gan pašvaldībām savu funkciju veikšanai, gan komercsabiedrībām nepieciešamo pakalpojumu veikšanai. Rīgas pilsētas pašvaldība uzdevumus šajā jomā ir deleģējusi pašvaldības kapitālsabiedrībai SIA „Rīgas GeoMetrs”. Pēc tirgus dalībnieku sniegtās informācijas nepastāv būtiskas atšķirības pakalpojumu sniegšanā starp pašvaldībām, kuras uzdevumu veikšanu nodrošina pašu spēkiem, uzdevumus veic privātais sektors un VZD, taču būtiski atšķiras situācija Rīgas pašvaldībā - darboties Rīgas pilsētas teritorijā ir krietni grūtāk, dārgāk un laikietilpīgāk. Tirgū nepastāvot konkurencei, nedarbojas arī ekonomiskie mehānismi, kas liek samazināties pakalpojumu cenām, palielināties patērētāju izvēles iespējām un uzlaboties pakalpojuma sniegšanas kvalitātei un termiņiem. Saskaņā ar LKĢA norādīto, izmantojot ekskluzīvo stāvokli Rīgas pilsētā, ĢeoMetra piemērotās cenas ir augstākas un termiņi garāki nekā vidēji nozarē, un pakalpojumu izcenojumi ir nepamatoti sadārdzināti.

Nosakot ģeogrāfisko tirgu no pieprasījuma puses, jāņem vērā divas samērā atšķirīgās pieprasījumu veidojošās puses. Pieprasījuma mazāko daļu veido privātpersonas, kurām pakalpojumi ir nepieciešami būvniecības vajadzībām (ģeodēzisko darbu, topogrāfiskās uzmērīšanas pakalpojumi), kā arī ar nekustamo īpašumu formēšanu, sadali, pārplānošanu u.c. saistīto darbību veikšanai (zemes kadastrālās, zemes ierīcības un topogrāfiskās uzmērīšanas pakalpojumi). Privātpersonai ir izdevīgi saņemt pakalpojumu pēc iespējas tuvāk savai atrašanās vietai (dzīvesvieta, darbavieta, īpašuma atrašanās vieta), taču atrašanās vietas

faktoru var aizstāt izdevīgi cenu un izpildes termiņu nosacījumi. Nozīmīgāko pieprasījuma daļu veido dažāda veida ar būvniecības jomu saistītie uzņēmumi, kuriem ģeodēzisko darbu un topogrāfiskās uzmērīšanas pakalpojumi ir nepieciešami savas saimnieciskās darbības veikšanai. Atšķirībā no privātā pieprasījuma, kur par nozīmīgu faktoru var uzskatīt atrašanās vietu, komercsabiedrībām būtiskākie faktori ir pakalpojuma cena un izpildes termiņš. Komercsabiedrības minēto pakalpojumu sniedzējus parasti izvēlas iepriekšējas cenu un termiņu aptaujas vai iepirkumu konkursu kārtībā. Tādā veidā neatkarīgi no ģeogrāfiskās atrašanās vietas jebkuram tirgus dalībniekam ir iespējas brīvi darboties visā Latvijas teritorijā.

Ņemot vērā minēto, var atzīt, ka ģeogrāfiskais tirgus ir Latvijas teritorija bez Rīgas pilsētas teritorijas, un Rīgas pilsētas teritorija ir nosakāma par atsevišķu konkrēto ģeogrāfisko tirgu.

2.2.3. Konkrētais tirgus

Ņemot vērā augstāk minēto, arī balstoties uz Rīgas domes saistošo noteikumu radītajām būtiskajām atšķirībām topogrāfiskās uzmērīšanas pakalpojuma tirgū un ģeodēzisko darbu pakalpojumu tirgus atsevišķu pakalpojumu monopolizāciju Rīgas pilsētā, konkrētais tirgus definējams kā:

- 1) zemes kadastrālās uzmērīšanas pakalpojuma tirgus Latvijas teritorijā;
- 2) zemes ierīcības pakalpojuma tirgus Latvijas teritorijā;
- 3) topogrāfiskās uzmērīšanas pakalpojuma tirgus Latvijas teritorijā bez Rīgas pilsētas teritorijas;
- 4) topogrāfiskās uzmērīšanas pakalpojuma tirgus Rīgas pilsētas teritorijā;
- 5) ģeodēzisko darbu pakalpojuma tirgus Latvijas teritorijā bez Rīgas pilsētas teritorijas;
- 6) ģeodēzisko darbu pakalpojuma tirgus Rīgas pilsētas teritorijā.

2.2.4. Konkurences situācija Latvijas tirgū

Konkurence Latvijā zemes kadastrālās uzmērīšanas, zemes ierīcības, topogrāfiskās uzmērīšanas un ģeodēzisko darbu pakalpojuma tirgos pastāv, par ko liecina nozarē esošo komersantu un sertificēto personu skaits. 2010.gada sākumā Latvijā ir 141 licencēta juridiska persona, 25 sertificēti zemes ierīcības speciālisti, 20 sertificēti zemes kadastrālās uzmērīšanas veicēji, izsniegts 21 sertifikāts topogrāfiskajai uzmērīšanai un 10 sertifikāti būvdarbu ģeodēzistiem.

Lielākie tirgus dalībnieki mērniecības pakalpojuma tirgū Rīgas pilsētas teritorijā ir SIA „Azimuts”, SIA „Merko”, SIA „Delta Kompānija”, SIA „Hadlat”, SIA „Livland”, SIA „Metrum”, VSIA „Latvijas Valsts mērnieks”.

Situācija Latvijas teritorijā kopumā ir diezgan līdzīga, jo kā nozīmīgākie tirgus dalībnieki tiek uzskatīti VSIA „Latvijas Valsts mērnieks”, SIA „Metrum”, SIA „Livland”.

Apskatot lielāko tirgus dalībnieku reģionālo filiāļu izvietojumu Latvijas teritorijā, jāsecina, ka tirgū visā Latvijā konkurence ir diezgan vienmērīga – SIA „Metrum” un VSIA „Latvijas Valsts mērnieks” filiāles ir visos Latvijas bijušo rajonu centros (Krāslavā SIA „Metrum” filiāles nav), SIA „Livland” ir filiāles katrā Latvijas statistiskajā reģionā. Izteikti spēcīga konkurence ir Rīgā, kur darbojas visas lielākās mērniecības komercsabiedrības.

Pamatā tirgus dalībnieki, sniedzot konkrēto pakalpojumu, konkurē ar cenu, jo arī pieprasījuma pusi noteicošais ietekmējošais faktors ir cena. Cenas noteikšanas procesā tiek ņemts vērā cilvēku ieguldītais darbs, pakalpojuma apjoms un nepieciešamie sniegšanas termiņi, pakalpojuma sarežģītības pakāpe (komunikāciju skaits, apbūves intensitāte, pieejamība) un saistītie izdevumi (amortizācija, degviela, izdevumi valsts un pašvaldību iestādēm, komunikāciju turētājiem).

Mērniecības nozarē pieprasījuma mazāko daļu veido privātpersonas, kurām pakalpojumi ir nepieciešami būvniecības vajadzībām, kā arī ar nekustamo īpašumu formēšanu, sadali, pārplānošanu u.c. saistīto darbību veikšanai. Nozīmīgāko pieprasījuma daļu veido dažāda

veida ar būvniecības jomu saistītie uzņēmumi (arhitektūra, projektēšana, būvniecība), kuriem ģeodēzisko darbu un topogrāfiskās uzmērīšanas pakalpojumi ir nepieciešami savas saimnieciskās darbības veikšanai. Līdz ar to nosakot pakalpojumu cenu iepirkumu konkursu ietvaros, liela nozīme ir tieši tirgus dalībnieku savstarpējai konkurencei, jo nereti iepirkuma galējā cena konkurentu skatījumā ir nepamatoti zema, pat zem izmaksu līmeņa. 2010.gadā pakalpojumu cenas tirgū ir zemas, par ko liecina tirgus dalībnieku sniegtā informācija, ka, salīdzinot ar 2008.gadu, pakalpojumu cenas ir pazeminājušās aptuveni divas reizes. Apskatot publiski pieejamo informāciju², tāpat var salīdzināt AS „Latvijas valsts meži” izsludināto iepirkumu konkursu rezultātus valsts mežu kadastrālajai uzmērīšanai. 2008.gadā aptuvenā vidējā cena bija no Ls 20 - 30 par 1ha, bet 2010.gadā šī cena bija no Ls 9 -11 par 1ha. Aptuvenais cenas samazinājums ir par 50%.

Šādu situāciju tirgū nosaka ļoti lielais pakalpojumu apjoma kritums, kas saistīts ar ekonomiskās krīzes atstāto iespaidu uz būvniecību (būvniecības kopējais apjoms 2009.gadā salīdzinot ar 2008.gadu ir samazinājies par 35%). Tirgus dalībnieku sniegtā informācija liecina, ka no 2008.gada līdz 2010.gadam konkrētā tirgus apjoms ir samazinājies aptuveni par 50 līdz 60%.

Lielāko daļu no mērniecības pakalpojumu nepieciešamības nosaka dažādi Latvijas normatīvie akti, kas gan zemes ierīcības un kadastrālās uzmērīšanas pakalpojumus nosaka kā nepieciešamās darbības konkrētos nekustamā īpašuma formēšanas, maiņas, sadales u.c. gadījumos, gan topogrāfisko un ģeodēzisko darbu nepieciešamību dažādos būvniecības procesa etapos. Līdz ar to kadastrālās uzmērīšanas un zemes ierīcības pakalpojumu tirgus ir cieši saistīts ar nekustamo īpašumu nozari, topogrāfiskās uzmērīšanas un ģeodēzisko darbu pakalpojuma tirgus ir lielā mērā saistīts ar būvniecības nozari. Normatīvajos aktos noteiktā pakalpojumu nepieciešamība nenosaka nekādu garantētu noieta tirgu, jo pakalpojumi ir nepieciešami kādu atsevišķu saistītās nozares darbību gadījumā kādā no darbības posmiem – piemēram, pirms būvniecības uzsākšanas ir jāveic inženierizpēte, pēc ēkas uzcelšanas jāveic ēkas novietojuma uzmērījums u.c.

Svarīgs priekšnosacījums potenciālajiem konkurentiem nozarē ir ienākšanas barjeras mērniecības pakalpojumu tirgū. Šeit jāmin mērniecības darbinieku kvalifikācija un kompetence darbu veikšanā, ko faktiski nosaka licencēšanas un sertificēšanas kārtība. Sākot ar 2011.gadu tirgū darboties varēs tikai sertificētas personas, bet sertifikātu iegūšanai ir nepieciešama gan augstākā izglītība konkrētajā sfērā, gan arī darbu veikšanas pieredze. Tas nozīmē, ka pilnīgi jauni konkurenti no citām nozarēm uzreiz tirgū ienākt nevarēs. Arī iegūstot attiecīgo izglītību, vispirms būs nepieciešama prakse jau esošu sertificētu personu uzraudzībā, lai vēlāk jau pats varētu iegūt sertifikātu. Par draudu konkurences ierobežošanai to nevar uzskatīt, ņemot vērā lielo nu jau sertificēto personu skaitu, kā arī lielo uzņēmumu skaitu, kuros strādā darbinieki ar izglītību un attiecīgo pieredzi, bet kuri vēl nav ieguvuši sertifikātu. Šo prasību var uzskatīt par objektīvi pamatotu no darba kvalitātes un sabiedrības interešu viedokļa. Finanšu nepieciešamība darbības uzsākšanai mērniecības nozarē nevar tikt uzskatīta par šķērslī, jo, lai sāktu savu darbību, nav nepieciešami milzīgi finanšu ieguldījumi.

3. ĢeoMetra darbība

SIA „Rīgas ĢeoMetrs” (100% kapitāldaļa pieder Rīgas pilsētas pašvaldībai) izveidots ar Rīgas domes 16.12.2003. lēmumu Nr.2737 „Par Rīgas pilsētas pašvaldības uzņēmuma „Rīgas Ģeodēziskais centrs” pārveidošanu par sabiedrību ar ierobežotu atbildību „Rīgas ĢeoMetrs””, pārņemot tā saistības un tiesības, un savu darbību uzsāka 2004.gadā.

Pamatojoties uz Rīgas domes 16.12.2008. lēmumu Nr.4594 „Par valsts pārvaldes uzdevumu deleģēšanu sabiedrībai ar ierobežotu atbildību „Rīgas ĢeoMetrs””, starp Rīgas pilsētas pašvaldību un ĢeoMetru 30.12.2008. tika noslēgts līgums „Pārvaldes uzdevumu

² Iepirkumu uzraudzības biroja interneta mājas lapa: <http://www.iub.gov.lv/>

deleģēšanas līgums Nr.RD-08-475-lī”, kurā III nodaļā noteiktas sabiedrības tiesības un pienākumi.

Saskaņā ar ĢeoMetra interneta mājas lapā publiski pieejamo informāciju ĢeoMetra sniegtie pakalpojumi ir inženierkomunikāciju izbūves pārbaude, adrešu datubāzes uzturēšana, sarkano līniju koordinātu aprēķināšana, Rīgas pilsētas ģeodēziskā atbalsta tīkla uzturēšana, ēku horizontālā un vertikālā novietojuma pārbaude, inženierkomunikāciju trašu nospraušana, zemes ierīcības projektu izstrāde, zemes robežu kadastrālā uzmērīšana, topogrāfisko plānu pārbaude un saskaņošana. ĢeoMetrs veic arī topogrāfiskos uzmērījumus.

Topogrāfiskās uzmērīšanas, ģeodēzisko darbu, zemes ierīcības darbu un kadastrālās uzmērīšanas darbu pakalpojumu tirgū ĢeoMetrs darbojas līdzās privātajiem mērniecības uzņēmumiem. Lai gan ĢeoMetrs uzsver, ka nepiedalās privātos vai publiskos konkursos, tomēr šo pakalpojumu tirgos ĢeoMetrs konkurē ar privātajiem uzņēmumiem. Ņemot vērā to, ka ĢeoMetrs veic arī topogrāfisko uzmērījumu pārbaudi un saskaņošanu, pastāv risks, ka ĢeoMetrs tādā veidā apzināti vai neapzināti var radīt priekšrocības konkurencē attiecībā pret citiem tirgus dalībniekiem.

Saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likuma 88.panta pirmo daļu publiska persona komercdarbību var veikt atsevišķos gadījumos:

- 1) ja tirgus nav spējīgs nodrošināt sabiedrības interešu īstenošanu attiecīgajā jomā;
- 2) nozarē, kurā pastāv dabiskais monopols, tādējādi nodrošinot sabiedrībai attiecīgā pakalpojuma pieejamību;
- 3) stratēģiski svarīgā nozarē;
- 4) jaunā nozarē;
- 5) nozarē, kuras infrastruktūras attīstībai nepieciešami lieli kapitālieguldījumi;
- 6) nozarē, kurā atbilstoši sabiedrības interesēm nepieciešams nodrošināt augstāku kvalitātes standartu.

Ņemot vērā minēto, Konkurences padome secina, ka nav pamatota ĢeoMetra darbība tirgos, kuros pastāv brīva konkurence privātā sektora ietvaros, papildus atzīmējot konkurences deformēšanas risku saistībā ar topogrāfisko darbu veikšanu, pārbaudi un saskaņošanu.

3.1. ĢeoMetra ekskluzīvie pakalpojumi

Rīgas dome ir deleģējusi pašvaldības funkcijas, kas saistītas ar ģeotelpisko, ģeodēzisko un kartogrāfisko informāciju, pašvaldības kapitālsabiedrībai SIA „Rīgas ĢeoMetrs”, taču ir daļa pakalpojumu, ko ĢeoMetrs veic ekskluzīvi, bet pēc Latvijas Kartogrāfu un ģeodēzistu asociācijas (turpmāk – LKĢA), mērniecības tirgus dalībnieku un inženierkomunikāciju turētāju viedokļa, kā arī citu Latvijas pašvaldību uzskatiem var veikt jebkurš publiskā sektora dalībnieks ar nepieciešamo attiecīgo licenci vai sertifikātu.

Sabiedrības ekskluzīvās pakalpojuma sniegšanas iespējas pamatojas Rīgas domes 28.12.2000. saistošajos noteikumos Nr.106 „Rīgas transporta būvju aizsardzības noteikumi”, kur 10.1.apakšpunkts nosaka, ka inženierkomunikāciju un transporta būvju ģeodēzisko pārbaudi Rīgā izpilda Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas ĢeoMetrs”, bet 10.8.apakšpunkts nosaka, ka ĢeoMetrs veic arī ielu sarkano līniju, ēku un būvju galveno būvasu, inženierkomunikāciju trašu nospraušanu dabā, kā arī pārbauda ēku un būvju pamatu novietojumu dabā atbilstību projekta dokumentācijai.

3.1.1. Konkrētais tirgus

Atsaucoties uz augstāk minēto un tirgus uzraudzības lietas ietvaros definēto konkrēto tirgu, ĢeoMetra veiktie ekskluzīvie pakalpojumi ir atsevišķi pakalpojumi, kas ir daļa no ģeodēzisko darbu pakalpojuma tirgus Rīgas pilsētas teritorijā. Līdz ar to ģeodēzisko darbu pakalpojuma tirgu var sašaurināt viena konkrētā pakalpojuma robežās, jo pakalpojums pēc savas būtības no pieprasījuma puses nav aizvietojams, tāpēc katrs no sniegtajiem ģeodēzisko darbu

pakalpojumiem var tikt izdalīts kā atsevišķs konkrētās preces tirgus. Ģeogrāfiskais tirgus tiek noteikts Rīgas pilsētas teritorijas ietvaros, jo konkrēto pakalpojumu sniegšanas kārtību Rīgas pilsētas teritorijā nosaka Rīgas domes saistošie noteikumi, kas attiecībā uz konkrēto pakalpojumu sniegšanu krasi atšķiras no situācijas pārējā Latvijas teritorijā.

- 1) inženierkomunikāciju un transporta būvju ģeodēziskās pārbaudes pakalpojuma tirgus Rīgas pilsētas teritorijā;
- 2) ielu sarkano līniju nospraušanas dabā pakalpojuma tirgus Rīgas pilsētas teritorijā;
- 3) ēku un būvju galveno būvasu nospraušanas dabā pakalpojuma tirgus Rīgas pilsētas teritorijā;
- 4) inženierkomunikāciju trašu nospraušanas dabā pakalpojuma tirgus Rīgas pilsētas teritorijā;
- 5) ēku un būvju pamatu novietojuma dabā atbilstības projekta dokumentācijai pārbaudes pakalpojuma tirgus Rīgas pilsētas teritorijā.

3.1.2. ĢeoMetra dominējošais stāvoklis

Konkurences padome secina, ka ĢeoMetrs, veicot konkrētos pakalpojumus Rīgas pilsētas teritorijā, atrodas faktiskā un juridiskā monopolstāvoklī, jo augstāk minētie Rīgas domes saistošie noteikumi nosaka, ka konkrētajos tirgos Rīgas pašvaldībā var darboties tikai ĢeoMetrs. Tādā veidā iekļūšana tirgū jauniem tirgus dalībniekiem ir pilnībā neiespējama, konkurence šajos konkrētajos tirgos nepastāv.

Konkrēto pakalpojumu sniegšanas ekskluzivitātes tiesības pastāv kopš 12.01.2001., kad stājās spēkā Rīgas domes 28.12.2000. saistošie noteikumi Nr.106 „Rīgas transporta būvju aizsardzības noteikumi”. Sākotnēji ekskluzīvās tiesības bija nodotas pašvaldības uzņēmumam „Rīgas Ģeodēziskais centrs”, kas ar Rīgas domes 16.12.2003. lēmumu Nr.2737 tika pārveidots par pašvaldības kapitālsabiedrību SIA „Rīgas ĢeoMetrs”.

Visās Latvijas pašvaldībās, izņemot Rīgas pilsētu, attiecīgos ģeodēziskos darbus var veikt jebkura licencēta juridiska vai sertificēta fiziska persona.

Līdz ar to var secināt, ka šādas ekskluzīvas tiesības pašvaldībām veikt attiecīgos mērniecības darbus neizriet ne no viena augstāka spēka normatīvā akta, šāda ekskluzīvu tiesību piešķiršana un to izpildes sasaistīšana ar būvvaldes lēmumu par būves nodošanu ekspluatācijā nav pamatota, kā arī nepamatoti izslēdz konkurenci konkrētajā tirgū.

3.1.3. Situācija konkrētajos tirgos

Kā norāda LKĢA, izmantojot ekskluzīvo stāvokli Rīgas pilsētā, ĢeoMetra piemērotās cenas ir augstākas un termiņi garāki nekā vidēji nozarē, pakalpojumu izcenojumi ir nepamatoti sadārdzināti.

Konkrēto pakalpojumu cenas sastāv no daudzām sastāvdaļām (no objekta atrašanās vietas, objekta platības, trases garuma, skataku un gūlīju skaita, attāluma līdz objektam, inženierkomunikāciju skaita un novietojuma sarežģītības, steidzamības pakāpes u.c. faktoriem), un šo procesu darbību cenu atsevišķa piemērošana veido kopējo, patērētājam piemērojamo galējo cenu. Nosakot pakalpojumu cenas, par katru atsevišķu pasūtījumu tiek sastādīts konkrētā objektā veicamo darbu izmaksu aprēķins atbilstoši veicamo darbu veidiem un apjomam, pielietojot cenrādī apstiprināto pozīciju izcenojumu. ĢeoMetra pakalpojumu cenrādi apstiprina Rīgas dome ar sēdes lēmumu. Tā kā atsevišķos objektos, neskatoties uz vispārīgi līdzīgiem parametriem, darbu specifika un apjomi var būtiski atšķirties, tad savā starpā salīdzināt objektus starp dažādiem uzņēmumiem ir diezgan sarežģīti. Salīdzinot ĢeoMetra pielietoto cenrādi, kā arī Konkurences padomei iesniegtos rēķinus konkrētos objektos elektrības kabeļu uzmērīšanā, redzams, ka 2008., 2009. un 2010.gada rēķini ir faktiski vienādi, arī pielietotie cenrāži konkrētu darbu izcenojumam nav būtiski mainījušies. Laikā, kad ekonomiskā aktivitāte nozarē ir būtiski samazinājusies, pakalpojumu cenām arī

vajadzētu samazināties, par ko arī liecina pakalpojumu, kuru tirgū ir brīva konkurence, cenu stabila samazināšanās (cenas samazinājušās vidēji par 50%). Ja 2008.gadā ĢeoMetra cena bija pietiekoši līdzīga blakus tirgos piedāvātajām cenām, tad 2009. un 2010.gadā privāto uzņēmēju piedāvātās cenas ir aptuveni 30 – 50% zemākas.

Mērniecības nozares tirgus dalībniekus šāda veida kārtība Rīgas pilsētā kopumā ietekmē diezgan ievērojami, jo tirgus dalībniekiem tiek samazināts iespējamais tirgus apjoms, kurā varētu darboties. Ņemot vērā Rīgas pilsētas ievērojami augstāko aktivitāti būvniecības jomā, salīdzinot ar pārējo Latvijas teritoriju, jāsecina, ka arī konkrēto pakalpojumu apjoms Rīgas pilsētā ir ievērojami augstāks, taču šo pakalpojumu nodrošināšanas iespējas pilnībā tiek nodotas ĢeoMetram. Tirgū nepastāvot konkurencei, nedarbojas arī ekonomiskie mehānismi, kas liek samazināties pakalpojumu cenām, palielināties patērētāju izvēles iespējām un uzlaboties pakalpojuma sniegšanas kvalitātei un termiņiem. Tādā veidā patērētājiem (šajā gadījumā pārsvarā tie ir projektēšanas un būvniecības uzņēmumi) tirgū nepastāv izvēles iespējas, sadārdzinās darbu izpildes izmaksas un pieaug izpildes termiņi.

3.2. Topogrāfiskās informācijas saskaņošanas pakalpojums

3.2.1. Konkrētais tirgus

Konkrētajā situācijā, izvērtējot LKĢA vēstuli un analizējot mērniecības uzņēmumu sniegto informāciju (šajās tirgus attiecībās mērniecības uzņēmumi ir uzlūkojami kā pakalpojuma pircēji, kas izmanto datubāzes uzturētāja pakalpojumus), tirgus uzraudzības ietvaros analizēto augstas detalizācijas topogrāfiskās informācijas datubāzes izveides un uzturēšanas pakalpojumu var apskatīt sīkāk atsevišķās darbībās (analizēts 2.1.1.apakšnodaļā), kuru kvalitāte un cena kopumā neapmierina patērētājus. Līdz ar to var izdalīt konkrēto pakalpojuma tirgu – augstas detalizācijas topogrāfiskās informācijas saskaņošanas pakalpojuma tirgus. Saskaņošanas procesā datubāzes uzturētājs pārbauda plānu atbilstību reālajai situācijai un valstī noteiktajiem standartiem un normatīviem, kā arī ievada datus pašvaldības vienotajā digitālajā kartē. Bez saskaņojuma ar ĢeoMetru attiecīgais datu materiāls netiek atzīts par derīgu, un konkrētais saskaņojums ir nepieciešams pašvaldības administratīvās teritorijas ietvaros. Ņemot vērā pašvaldību datubāzes informācijas piederību katrai konkrētai administratīvajai teritorijai un saskaņošanas pakalpojuma pieejamību tikai atbilstošajā pašvaldībā (vai uzņēmumā, kuram pašvaldība saskaņošanu deleģējusi), ģeogrāfiskais tirgus tiek noteikts vienas pašvaldības administratīvās teritorijas ietvaros.

Līdz ar to konkrētais tirgus ir augstas detalizācijas topogrāfiskās informācijas saskaņošanas pakalpojuma tirgus Rīgas pilsētas teritorijā.

3.2.2. ĢeoMetra dominējošais stāvoklis

Rīgas dome konkrēto pakalpojumu ir deleģējusi ĢeoMetram, tādejādi, veicot augstas detalizācijas topogrāfiskās informācijas saskaņošanas pakalpojumu Rīgas pilsētas teritorijā, ĢeoMetrs atrodas dominējošā stāvoklī Konkurences likuma izpratnē. Ņemot vērā, ka ĢeoMetrs ir pašvaldības kapitālsabiedrība, iekļūšana tirgū jauniem tirgus dalībniekiem ir maz ticama, konkurence konkrētā pakalpojuma tirgū nepastāv. Jāatzīmē, ka tieši tāda pati situācija pastāv visās Latvijas pašvaldībās, jo konkrētais pakalpojums pēc savas būtības ir pašvaldības uzdevums, kas var tikt deleģēts arī citām ieinteresētajām pusēm (privātajam vai publiskajam sektoram). Tātad konkrētais pakalpojums ir jānodrošina katras pašvaldības administratīvās teritorijas ietvaros, kas nozīmē, ka katras pašvaldības datubāzes izveidotājs un uzturētājs attiecīgajā pašvaldībā ir dominējošā stāvoklī (vismaz uz sadarbības līguma spēkā esamības laiku).

3.2.3. Situācija konkrētajā tirgū

Rīgā saskaņā ar deleģēšanas līgumu ĢeoMetr ir augstas detalizācijas topogrāfiskās informācijas datubāzes izveides un uzturēšanas pakalpojuma sniedzējs. Latvijā 13 novadu domes un Jēkabpils pilsēta šo uzdevumu ir nodevušas MDC, Kuldīgas un Talsu datubāzi uztur SIA „Ģeodēzists”, Ropažu novada datubāzi uztur SIA „Areāls”, atsevišķas pašvaldības (Jelgava, Jūrmala) pakalpojumu sniedz savas būvvaldes ietvaros, bet daļa no pašvaldībām datubāzes neveido, bet informāciju iegūst noslēdzot abonēšanas līgumus ar VZD (līdz ar to informācijas ievietošanu datubāzē, sadarbības pārbaudi nodrošina VZD).

Konkrētā pakalpojuma sniegšanas cenas salīdzinātas apkopojošā tabulā.

1.tabula

Topogrāfiskās informācijas izsniegšanas, pārbaudes un ievietošanas datubāzē pakalpojumu cenas 2010.gadā, LVL bez PVN

Platība	ĢeoMetr	MDC	SIA „Areāls”*	VZD*	Jūrmala
līdz 0,3ha	20,31	15,00	11,00	10,30	10,00
no 0,3ha līdz 0,5ha	27,73	17,00	12,50	10,30	13,00
no 0,5ha līdz 1ha	39,30	22,00	15,00	16,90	17,00
papildus par katru ha virs 1ha līdz 3ha	39,30	7,50	5,00	6,40	5,00
papildus par katru ha virs 3ha	35,36	7,50	5,00	6,40	5,00

* jāņem vērā, ka VZD un SIA „Areāls” cenrādī atsevišķa maksa ir par informācijas izsniegšanu (VZD – Ls 4,80 (bez PVN) par katru planšeti, SIA „Areāls” – 2,70 Ls (bez PVN) par katru planšeti). Parasti vienai topogrāfijai līdz 0,5 ha nepieciešama vienas planšetes pasūtīšana, taču reizēm tās varbūt arī vairākas planšetes viena objekta ietvaros.

Salīdzinot cenas jāsecina, ka ĢeoMetra cenas ir krietni augstākas nekā MDC, SIA „Areāls”, VZD un arī Jūrmalas pašvaldībai, kas pakalpojumu nodrošina saviem spēkiem. Papildus iepriekš minētajam, arī sarkano līniju izsniegšana un pārbaude MDC jau ietilpst pakalpojuma cenā, bet ĢeoMetr par šo pakalpojumu vēl piemēro atsevišķu maksu.

Pakalpojuma sniedzējs ir tikai informācijas apkopotājs un uzglabātājs, jo atbildība par informācijas precizitāti un atbilstību valstī noteiktajiem normatīviem un standartiem jebkurā gadījumā ir attiecīgo darbu izpildītājam, kā tas ir noteikts Latvijas būvnormatīva LBN 005-99 „Inženierizpētes noteikumi būvniecībā” 20.punktā - darbu kvalitāti nodrošina darba izpildītājs. Būvnormatīva 30.punkts nosaka, ka par izpētes materiālu precizitāti ir atbildīgs attiecīgo darbu izpildītājs. Vadoties pēc būvnormatīva prasībām, arī Rīgas domes 27.05.2008. saistošo noteikumu Nr.122 „Rīgas pilsētas teritorijas digitālās topogrāfiskās uzmērīšanas noteikumi” 10.punkts nosaka, ka darbu kvalitāti nodrošina mērniecības darbu izpildītājs, kas ir atbildīgs par veikto darbu atbilstību Būvnormatīva un noteikumu prasībām.

Jāatzīmē, ka aptaujātie tirgus dalībnieki ir neapmierināti arī ar Rīgas pilsētā sniegtā pakalpojuma neskaidro pārbaudes procedūru piemērošanu, termiņu pagarināšanu un sniegtā pakalpojuma kvalitāti, uzsverot, ka krietni labāka situācija ir pārējā Latvijā. Arī LKĢA skaidro, ka neiebilst pret ĢeoMetru kā pakalpojumu sniedzēju, taču nav izprotama cenu veidošanās politika, kas pēc asociācijas uzskatiem ir pārāk augsta.

Tirgus uzraudzības lietas ietvaros ir izpētīts, ka ĢeoMetra cenas ir augstākas kā VZD un privāto uzņēmumu piemērotās cenas. Privāto uzņēmumu un VZD cenas savā starpā ir diezgan līdzīgas. Viszemākās cenas ir Jūrmalas pašvaldībā, kur šo pakalpojumu sniedz pati pašvaldība.

Secinājumi

1. Valsts un pašvaldību funkcijas mērniecības nozarē daļēji nodrošina valsts un pašvaldību sabiedrības, bet arī daļa pakalpojumu ir deleģēti privātajam sektoram. Valsts funkcijas pamatā veic valsts aģentūra „Latvijas Ģeotelpiskās informācijas aģentūra”, pašvaldības daļu funkciju veic pašas, bet atsevišķas funkcijas deleģē privātajam sektoram.

2. Privātajā mērniecības tirgū darbojas liels skaits tirgus dalībnieku gan Rīgas pilsētas pašvaldībā, gan arī reģionāli visā Latvijā. Kopumā mērniecībā ir trīs izteikti spēcīgi tirgus dalībnieki, kas darbojas visā Latvijas teritorijā, un kuru kopējā tirgus daļa ir aptuveni 45%. Atsevišķos reģionos lielu tirgus daļu aizņem arī reģionālie uzņēmumi, kuru darbība ir koncentrēta šajos reģionos un kuri samērā reti konkurē pārējā Latvijas teritorijā. Ienākšanu tirgū apgrūtina sertifikāta nepieciešamība attiecīgo mērniecības darbu veikšanai. Zemās pakalpojumu cenas liecina par intensīvu konkurences cīņu starp uzņēmumiem privātajā mērniecības tirgū. Apkopojot tirgus dalībnieku viedokli, jāsecina, ka neviens tirgus dalībnieks neatrodas dominējošā stāvoklī kādā no tirgiem, arī reģionāli tirgū nav vērojama konkurences ierobežošana vai arī tirgus sadale pa reģioniem.

3. Šobrīd augstas detalizācijas topogrāfiskās informācijas datubāzes izveides un uzturēšanas pakalpojuma tirgus apjoms ir mazs un tajā darbojas daži tirgus dalībnieki – SIA „Mērniecības datu centrs”, SIA „Areāls”, SIA „Ģeodēzists”, Valsts zemes dienests, SIA „Rīgas ĢeoMetr”, kā arī dažas pašvaldības. Vadošais līderis starp privātajiem uzņēmumiem ir SIA „Mērniecības datu centrs”. Saskaņā ar Ģeotelpiskās informācijas likumu visām Latvijas pašvaldībām ir pienākums nodrošināt šo pakalpojumu, līdz ar to tirgus apjoms būtiski palielināsies. Tirgū varētu ienākt jauni dalībnieki kā datubāzu veidotāji un uzturētāji, taču visticamāk paplašināsies esošo tirgus dalībnieku darbības teritorijas. Pieņēmumu var pamatot ar to, ka pašvaldībām šis ir bezmaksas pakalpojums, līdz ar to, pašvaldībām izvēloties pakalpojuma sniedzēju, esošajiem tirgus dalībniekiem, kas jau ir pierādījuši sevi ar kvalitatīvu darbību, varētu būt priekšrocības attiecībā pret potenciālajiem ienācējiem. Līdz ar to tirgū varētu nostiprināties SIA „Mērniecības datu centrs” kā dominējošā tirgus dalībnieka pozīcijas.

4. Rīgas domes saistošajos noteikumos pieņemtā topogrāfiskā specifikācija atšķiras no Valsts zemes dienesta pieņemtās topogrāfiskās specifikācijas – tā ir būtiski papildināta ar dažādiem topogrāfiskajiem elementiem. Nav izprotama papildus informācijas pieprasīšanas nepieciešamība, jo topogrāfiskā plāna minimālais saturs ir noteikts Latvijas būvnormatīvā LBN 005-99, bet pārējās satura daļas, kā arī mērogu un attiecīgo platību nosaka tehniskajā uzdevumā un grafiskajā pielikumā. Tāpēc Rīgas domes noteikumu piemērošana topogrāfiskajiem plāniem, kur pasūtītājam nav nepieciešama papildus informācija, ir saistīta ar pakalpojuma izmaksu palielināšanos, kas ir nepamatots papildus finanšu slogs topogrāfiskā plāna pasūtītājam.

5. Topogrāfiskās uzmērīšanas, ģeodēzisko darbu, zemes ierīcības darbu un kadastrālās uzmērīšanas darbu pakalpojumu tirgū SIA „Rīgas ĢeoMetr” konkurē ar privātajiem uzņēmumiem. Saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likuma 88.panta pirmo daļu publiska persona komercdarbību var veikt noteiktos gadījumos, tāpēc Konkurences padome secina, ka nav pamatota SIA „Rīgas ĢeoMetr” darbība tirgos, kuros pastāv brīva konkurence privātā sektora ietvaros, papildus atzīmējot konkurences deformēšanas risku saistībā ar topogrāfisko darbu veikšanu, pārbaudi un saskaņošanu.

6. Topogrāfiskās datu bāzes izveidi un uzturēšanu pašvaldības Latvijā veic pašas vai deleģē to SIA „Mērniecības datu centrs”, SIA „Areāls”, SIA „Ģeodēzists”, bet Rīgas pašvaldībā – SIA „Rīgas ĢeoMetr”. Atsevišķas pašvaldības izmanto Valsts zemes dienesta uzkrātās datubāzes. Mērniecības nozares dalībnieki neiebilst pret Valsts zemes dienesta un privāto sabiedrību darbību, bet saskata SIA „Rīgas ĢeoMetr” darbībās lielas pretrunas gan cenu piemērošanā, gan termiņu noteikšanā un kvalitātes izvērtēšanā. Tirgus uzraudzības lietas ietvaros ir izpētīts, ka SIA „Rīgas ĢeoMetr” cenas ir augstākas kā Valsts zemes dienesta un privāto uzņēmumu piemērotās cenas. Privāto uzņēmumu un Valsts zemes dienesta cenas savā

starpā ir diezgan līdzīgas. Viszemākās cenas ir Jūrmalas pašvaldībā, kur šo pakalpojumu sniedz pati pašvaldība.

7. Nav izprotama situācija, ka SIA „Rīgas ĢeoMetr” saskaņā ar Rīgas domes saistošajiem noteikumiem ekskluzīvi veic vairākus ģeodēziskos pakalpojumus Rīgas pilsētā, kurus nedrīkst veikt mērniecības privātais sektors, bet citās Latvijas pašvaldībās identiskus pakalpojumus nodrošina licencētas mērniecības komercsabiedrības un sertificētas personas. Līdz ar to var uzskatīt, ka Rīgas pilsētas pašvaldībā SIA „Rīgas ĢeoMetr” ir piešķirtas nepamatotas monopoltiesības veikt ģeodēziskos pakalpojumus, kas neļauj attīstīties brīvai konkurencei šajā tirgus segmentā Rīgas pilsētā, kas savukārt nodrošinātu iespējami izdevīgākus nosacījumus patērētājiem.

8. Augstākminēto ģeodēzisko pakalpojumu cenas 2010.gadā starp privātajiem tirgus dalībniekiem Latvijas teritorijā (izņemot Rīgas pilsētu) ir diezgan līdzīgas un salīdzinoši zemas (salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem), kas liecina, ka tirgū darbojas pieprasījuma un piedāvājuma attiecību spēki. Rīgas pilsētā šajos tirgos ekskluzīvi darbojas SIA „Rīgas ĢeoMetr”, konkurence nepastāv, tāpēc konkrēto pakalpojumu cenas ir līdz pat 50% augstākas kā šo pašu pakalpojumu cenas pārējā Latvijas teritorijā, kur darbojas privātais sektors.

9. Salīdzinot SIA „Rīgas ĢeoMetr” cenrādi, kā arī Konkurences padomei iesniegtos rēķinus elektrības kabeļu uzmērīšanā, redzams, ka 2008., 2009. un 2010.gada rēķini ir faktiski vienādi, arī pielietotie cenrāži konkrētu darbu izcenojumam nav būtiski mainījušies. Laikā, kad ekonomiskā aktivitāte nozarē ir būtiski samazinājusies, pakalpojumu cenām arī vajadzētu samazināties, par ko arī liecina pakalpojumu, kuru tirgū ir brīva konkurence, cenu stabila samazināšanās (cenas samazinājušās vidēji par 50%). Ja 2008.gadā SIA „Rīgas ĢeoMetr” cena bija pietiekoši līdzīga blakus tirgos piedāvātajām cenām, tad 2009. un 2010.gadā privāto uzņēmēju piedāvātās cenas ir aptuveni 30 – 50% zemākas.

10. Pēc šobrīd Konkurences padomes rīcībā esošās informācijas konkrētajos tirgos (zemes kadastrālās uzmērīšanas pakalpojuma tirgus Latvijas teritorijā, zemes ierīcības pakalpojuma tirgus Latvijas teritorijā, topogrāfiskās uzmērīšanas pakalpojuma tirgus Latvijas teritorijā bez Rīgas pilsētas teritorijas, topogrāfiskās uzmērīšanas pakalpojuma tirgus Rīgas pilsētas teritorijā un ģeodēzisko darbu pakalpojuma tirgus Latvijas teritorijā bez Rīgas pilsētas teritorijas) netika konstatētas aizliegtu vienošanos pazīmes starp tirgus dalībniekiem par fiksētām cenām vai ģeogrāfisko tirgu sadali Konkurences likuma 11.panta izpratnē.

11. Ģeodēzisko darbu pakalpojuma tirgu Rīgas pilsētas teritorijā, ņemot vērā SIA „Rīgas ĢeoMetr” sniegtos ekskluzīvos pakalpojumus, var sadalīt divās daļās. Pakalpojumu tirgū, kur nepastāv dalībnieku ierobežojumi, pēc šobrīd Konkurences padomes rīcībā esošās informācijas netika konstatētas aizliegtas vienošanās par fiksētām cenām pazīmes. SIA „Rīgas ĢeoMetr” ekskluzīvi sniegto ģeodēzisko pakalpojumu tirgos, kā arī augstas detalizācijas topogrāfiskās informācijas saskaņošanas pakalpojuma tirgū Rīgas pilsētas teritorijā salīdzinoši augstās pakalpojumu cenas netieši norāda uz Konkurences likuma 13.panta pirmās daļas 4.punkta pārkāpumu, taču SIA „Rīgas ĢeoMetr” cenrādi apstiprina Rīgas dome, tāpēc ir maz iespējama „ļauprātīga” dominējošā stāvokļa izmatošana pārmērīgi lielu cenu noteikšanā.

12. Augstas detalizācijas topogrāfiskās informācijas datubāzes izveides un uzturēšanas pakalpojuma tirgus Latvijas teritorijā dalībnieki ir pašvaldības, Valsts zemes dienests, SIA „Rīgas ĢeoMetr” un dažas privātās komercsabiedrības. Ņemot vērā tirgus dalībnieku struktūru, pašvaldību iespējas izvēlēties pakalpojuma nodrošināšanas veidu, pēc šobrīd Konkurences padomes rīcībā esošās informācijas netika konstatēta aizliegtu vienošanos pastāvēšana Konkurences likuma 11.panta izpratnē starp tirgus dalībniekiem. Sašaurinot ģeogrāfisko tirgu līdz atsevišķu pašvaldību līmenim, kur datubāzes uzturētāji atrodas dominējošā stāvoklī konkrētajā pašvaldībā, jāsecina, ka visdrīzāk Konkurences likuma 13.panta pārkāpumi uz šo brīdi tirgū nav saskatāmi.